

СВІТЛИЦЯ

ДОДАТОК ДО ГАЗЕТИ "НОВИНА АКАДЕМІЇ"

№3 2011 (34)

для студентів ДОННАБА

*Шановні студенти, викладачі і співробітники Академії!
Щиро вітаємо Вас з Днем слов'янської писемності і культури!*

СЛОВ'ЯНСЬКА ПИСЕМНІСТЬ

Міста й села одяглися в зелень, ніби приготувалися до зустрічі важливого для всіх нас свята – Дня слов'янської писемності і культури, яке щорічно відзначається 24 травня всіма слов'янськими народами з метою вшанування двох братів – Кирила й Мефодія, творців слов'янської писемності.

Слов'янська писемність була створена у IX столітті, близько 862 року. Новий алфавіт отримав назву «кирилиця» на честь візантійця Костянтина, який, прийнявши чернецтво, став Кирилом. А допомагав йому в богоугодній справі освіти слов'янських народів старший брат Мефодій. Кирило створив слов'янську абетку на основі грецької, суттєво змінивши її, щоб передати слов'янську звукову

систему. Так спочатку були створені дві абетки – глаголиця і кирилиця.

А було це так. У 859 р. великоморавський князь Ростислав, бажаючи проповідувати християнське віровчення рідною мовою, вирішив запросити з Риму єпископа. Але Рим на прохання Ростислава не відгукнувся. Тоді великоморавський князь Ростислав у 861 або 862 році звернувся до візантійського імператора Михайла III і патріарха Фотія з таким проханням: «Хоча і відкинули наші люди язичтво і шанують християнський закон, немає у нас такого вчителя, який би розтлумачив мовою нашою істинну християнську віру». Імператор Михайло III і патріарх Фотій, побоюючись втручатися в релігійні справи Великої Моравії, що підпадала під сферу впливу Риму, задовольнили прохання князя Ростислава лише частково. Вони не наважилися направити єпископа, проте доручили очолити місію ревним християнам, які прагнули у всьому чинити по-христи-

янськи, та й, поза всяким сумнівом, найталановитішим філологом свого часу - солунським братам Кирилу й Мефодію. Завдяки їм слов'яни першими серед європейських народів здобули право говорити з Богом рідною мовою. При цьому потрібно наголосити, що св. Кирило і Мефодій зуміли розв'язати вкрай складну проблему: визнання церквою старослов'янської мови.

На сьогодні у світі існує приблизно 60 народів, писемність яких ґрунтується на кирилиці. І велике спасибі двом братам за те, що вони залишили нам спадщину, яка об'єднує слов'янський світ.

ПЕРЕСОПНИЦЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ: ШЕДЕВР СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ, ЯКИЙ САМ РОЗПОВІДАЄ СВОЮ ІСТОРІЮ

Пересопницьке Євангеліє-перший із відомих перекладів канонічних текстів староукраїнською мовою. Ця унікальна пам'ятка рукописно – книжної культури України є еталоном волинської рукописної школи XVI ст. Вона не має собі рівних серед тогочасних пам'яток і за красою, витонченістю, і за довершеністю орнаменту письма та художнього оздоблення. Як свідчить приписка до рукопису, переклав Євангеліє 1556–1561 рр. син протопопа М. Василевич. Замовниками та меценатами були волинські вельможі: княгиня Настасія Юріївна Заславська-Гольшанська, її зять і дочка – князь Іван Федорович та княгиня Євдокія Чорторийські.

Ця розкішна книга, вагою 9 кг 300 гр, писана пізнім уставом на пергаменті форматом 380x240 мм. Книга складається з 482 аркушів. Сторінки рукопису орнаментовані та прикрашені високохудожніми кольоровими заставками й мініатюрами. Оздоблення виконане різнобарвними фарбами та золотом.

Його зміст – традиційне четверо євангеліє, яке призначалося для богослужіння.

Своєрідним є вміщення перед кожним Євангелієм так званих сумаріїв – короткого змісту розділу.

На маргіналіях чимало голосів – пояснень до окремих малозрозумілих слів.

Незважаючи на величезне значення Пересопницького Євангелія як пам'ятки української літературної і народної мови XVI ст., мова його до цього часу дослі-

джена ще недостатньо. Однією з найважливіших причин незадовільного вивчення Пересопницького Євангелія є те, що до цього часу воно не видане і тому малодоступне навіть спеціалістам-філологам і мистецтвознавцям.

Датування пам'ятки, на щастя, не викликає ніяких суперечок, бо творці Євангелія точно зазначили час початку й закінчення своєї велетенської праці. У приписах до пам'ятки вони підкреслили: «Почалося єсть писати сіє євангеліє року тысяча пятьсот пятьдесят шестого, месяца августа пять на десятого», закінчено «в лето тысячное пятьсот шестдесят первое, августа двадцать девятого дня». Отже, праця над Євангелієм тривала цілих п'ять років. Пересопницьке Євангеліє являє собою результат творчої праці-перекладу з іншомовного оригіналу на так звану «просту мову», надзвичайно зближену з українською народною мовою середини XVI ст. І зрозуміло, що переклад є процесом незрівнянно тривалішим, ніж механічне копіювання. Тим цінніше, що мова Пересопницького Євангелія цікавить нас не тільки сама по собі, а й як новий, епохальний етап в загальному розвитку старої української літературної мови.

Сьогодні ця духовна святиня українського народу набула значення політичного символу нації – на Пересопницькому Євангелії під час інавгурації присягали Президенти України.

